

Notat

Til:	Relevante parter
Fra:	NVE
Ansvarlig:	NVEs miljøtilsyn v/Mari Hegg Gundersen
Dato:	29.1.202030.01.2020
Saksnr.:	201402686-44

Høringsdokument på permanent stenging av Blåsjøveien for allmennheten

Etter mange års prøveperiode med stenging av Blåsjøveien for allmennheten, presenterer nå NVE et forslag for permanent stenging av veien for allmennheten. Forslaget er en videreføring av eksisterende praksis. Eventuelle innspill til forslaget sendes elektronisk til nve@nve.no med kopi til lbl@nve.no innen 17. april 2020.

Bakgrunn

Ved kgl. res. 13. september 1974 ble det gitt tillatelse til utbygging av Ulla-Førrevassdragene. I reguleringsbestemmelsene post 7 står det:

«Veger, bruer og kaier som anleggenes eier bygger, skal kunne benyttes av allmenheten, med mindre departementet treffer annen beslutning.»

Under konsesjonsbehandlingen av Ulla-Førre anleggene krevde Suldal kommune bl.a. at anleggsveiene måtte være åpne for allmenn ferdsel etter at anleggsarbeidene var avsluttet. Miljøverndepartementet fremmet forslag om at det av hensyn til villreinstammen og friluftslivet skulle settes konsesjonsvilkår som innskrenket eller nektet allmennhetens bruk av anleggsveiene. NVEs hovedstyre fant ikke grunn til å ta endelig standpunkt til stenging av deler av anleggsveien, og mente at dette kunne taes opp på et senere tidspunkt dersom det skulle være behov for det¹.

Praksis frem til 1998

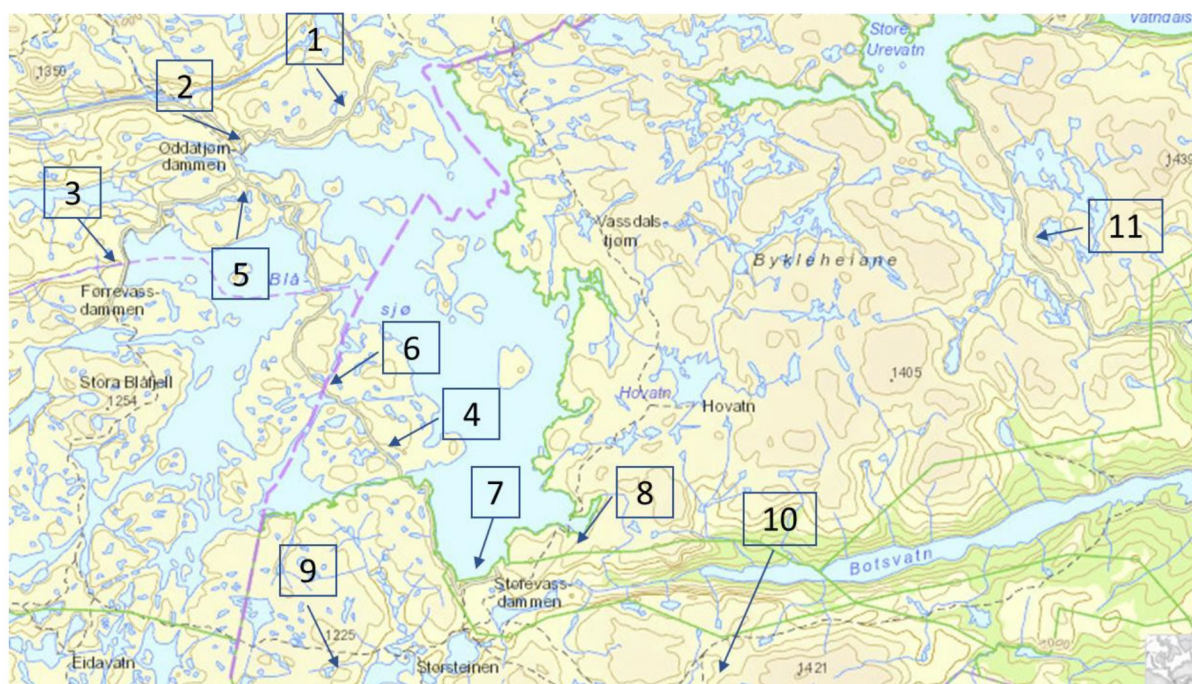
Spørsmålet om åpning/lukking av disse veiene dukket opp med jevne mellomrom. Frem til 1998 hadde regulanten, Statkraft, følgende praksis for anleggsveiene:

- Veien til Skreivatn var normalt stengt for allmenn ferdsel ved Oddatjørn, men ble åpnet i jaktperioden.
- Veien til Storvatnet var stengt.
- Veien til Førrevassdammen var åpen for allmennheten og brøytet etter avtale.

På et møte i mars 1998 ble Statkraft, kommunene Suldal, Hjelmeland og Bykle, fjellstyrene i disse kommunene, Setesdal-Ryfylke Villreinnemnd og Statskog Sør- og Vestlandet enige om at veien til Storvatnet/Storvassdammen skulle holdes stengt. Fylkesmannen i Rogaland var ikke til stede på møtet, men sluttet seg til konklusjonene i etterkant. Fylkesmannen viste bl.a. til rapporten «Inngrep og

¹ St. prp. nr. 117 Samtykke til statsregulering for utbygging av Ulla-Førre m.v.

forstyringer i sentrale deler av Setesdal/Ryfylke villreinområde» som konkluderte med at veien burde være stengt.

Kart over området med angivelse av stedsnavn i dette dokumentet. 1: Vei til Skreivatn, 2: Oddatjørndammen, 3: Førrevassdammen, 4: Vei til Storvassdammen (Blåsjøveien), 5: Venehei, 6: Beinlei, 7: Storvassdammen, 8: Steinbuskardet, 9: Svartevannsmagasinet, 10: Rosskreppfjorden, 11: Vei til Store Urevatn.

Prøveperiode 1998-2001

I brev 2.10.1998 anmodet Statkraft NVE om å treffe bestemmelse om begrensning av allmennhetens bruk av anleggsveiene. I brev 16.11.1998 vedtok NVE følgende begrensning i adgangen til ferdsel på anleggsveien mellom Veneheia² og Storvassdammen:

«1. Det settes opp bom ved Venehei, jfr. omtrentlig inntegning på vedlagte kopi av kartutsnitt. I tillegg til Statkrafts, Statnetts og NVEs ferdsel samt politi, lege og ambulanse under utrykning, tillates følgende trafikk forbi bommen:

- a) Veien blir åpnet for allmenn ferdsel inn til Beinlei i perioden 15. august – 30. september, dersom Statkraft finner at føreforholdene etc. tillater dette.

² Bommen ved Veneheia er ca. 150 m etter avkjøringen på veien mellom Oddatjørndammen og Førrevassdammen.

b) Eierene av eiendommene gnr. 9 bnr. 11 og gnr. 9 bnr. 17 gis, på eget ansvar, anledning til å foreta nødvendig nyttetransport til eiendommene også utenom vanlig åpningstid, så sant veien er farbar.

2. I tillegg settes det opp ytterligere en bom lenger inne, dvs. ved Beinlei, jfr. omtrentlig inntegning på vedlagte kopi av kartutsnitt. Ingen andre enn Statkraft og Statnett i driftssammenheng og NVE i tilsynsøyemed samt eventuelt politi, lege og ambulanse under utrykning, tillates å passere denne bommen.

Ovennevnte begrensninger i adgangen til ferdsel på anleggsveien Venehei-Storvatn gjøres foreløpig gjeldende i en forsøksperiode på tre år f.o.m. 1999. Ordningen tas opp til evaluering vinteren 2001/2002. På grunnlag av de erfaringer som da er gjort, vil NVE deretter fatte vedtak om en permanent ordning som gjøres gjeldende fra og med sesongen 2002.»

Vedtaket ble påklaget av jakt og tre fiskeinteressenter. Olje- og energidepartementet opprettholdt NVEs vedtak 24.9.1999.

Erfaringer fra prøveperioden 1999-2001

Ved utgangen av prøveperioden gjennomførte NVE en evaluering av ordningen. Det kom innspill fra ti parter som kan grupperes i saueinteressenter (fire innspill), forvaltning (to innspill), jakt- og fiskeinteressenter, grunneier (Statskog), Statkraft og andre (alle med ett innspill hver).

Fylkesmannen i Rogaland så et sterkt behov for stenging pga. villreinstammens situasjon og at den blir presset fra mange kanter. Sauenæringen poengterte behovet for tilgang til veien i anledning sanking senhøstes. Hjelmeland kommune vurderte behovet for sauenæringen som så stort at nøkkel kunne kvitteres ut ved behov. Statskog ville gjøre den midlertidige løsningen permanent ut fra villreinens arealbruk. Andre påpekte at veien normalt er stengt 9-10 måneder i året som følge av snø og is, og at det er andre arealinngrep som har større betydning for villreinen enn ferdsel på veien. Alle innspillene ble forelagt Statkraft som opplyste at:

- Hensynet til utøvelse av jakt-fiske og næring (hovedsakelig sanking av sau var argument for at veien på strekningen Venehei-Beinlei ble åpnet 15/8-30/9 for allmenn ferdsel i forbindelse med prøveperioden.
- De to grunneierne hadde i perioden ikke fremmet ønske om utlån av nøkkel.
- Hjelmeland Fjellstyre, Bykle Fjellstyre og Statskog Sør- og Vestlandet fremmet ikke ønske om egne nøkler i perioden.
- Praktisk erfaring tilsier at egne nøkler til enkeltpersoner/grupper skaper unødvendige problem. I enkeltsituasjoner (eks. lov om dyrevern) bør det gis dispensasjon og da kan Statkraft bistå eller låne ut nøkkel.

På bakgrunn av innspillene fattet NVE 8.2.2005 følgende vedtak:

- «Som ei forlenga prøveordning vert trafikken på Blåsjøvegen mellom Venehei og Storvassdammen avgrensa ved hjelp av (noverande) bommar på Venehei og Beinlei.
- Bommen på Venehei vert ståande open for ålmenn ferdsle inn til Beinlei i perioden 15. august til 30. september dersom Statkraft SF finn at føretilhøva m.m. tillet dette.
- Bommen på Beinlei er i utgangspunktet stengt for ålmenn ferdsle. Ingen andre enn Statkraft SF og Statnett i driftssamanheng, NVE og andre offentlege etatar i teneste samt eventuelt

politi, lege og ambulanse under utrykking kan normalt passera denne bommen. Om dette er ønskjeleg med tanke på eventuelle leiteaksjoner eller andre naudsynte utrykkingar, skal lensmennene i Hjelmeland og Suldal kunna disponera nøklar til dei to bommane for bruk i slike tilfelle.

- *I tilfelle kor det er meldt om sauer i området etter at den ordinære sankinga er over får sauesankarar løyve til å passera Veneheibommen også etter 30. september. Dersom desse sauene vert funne syd for Beinleibommen, kan også denne passerast dersom vér- og snøtilhøve gjer det uforsvarleg å driva sauene langs vegen. All ferdsle i denne perioden skjer på eige ansvar.*
- *Hjelmeland kommune disponerer nøklar til desse bommane for bruk i slike tilfelle. Kommunen er ansvarleg for utlån av desse samt køyreløyve og skal gjeva melding til Statkraft SF, SVR og SNO ved utlån (e-post). Den som lånar nøklar skal kvittera på dette både ved henting og levering og kommunen fører protokoll over utlåna. Kopi av denne vert å senda til NVE til orientering etter kvar beitesesong.*
- *Ovannemnde avgrensingar i ferdsle på Blåsjøvegen mellom Venehei og Storvassdammen vert førebels gjort gjeldande for perioden frå og med sommaren/hausten 2005 til og med sommaren/hausten 2014, dvs. i 10 år frametter. På grunnlag av røynsleane i den forlenga prøveperioden, der også planlagde registreringar og undersøkingar av reinsdyrstamma sin trekkaktivitet i området inngår, vil NVE i løpet av vinteren 2014/2015 fatta vedtak om ei vidare ordning som vert gjort gjeldande frå og med sommarsesongen 2015.»*

Villreinprosjekter

Parallelt med den 10-årige prøveperioden ble det initiert og gjennomført to større villreinprosjekt i området: «Villreinens bruk av Setesdalsheiene 2006-2010³» og «GPS villreinprosjektet i Setesdal-Ryfylke – avbøtende tiltak⁴». Sistnevnte var en videreføring av det første og ble gjennomført i årene 2013-2017. Felles for de to prosjektene var at villreinens arealbruk ble kartlagt med GPS-sendere. Det var en ny måte å skaffe kunnskap om villreinen på.

Siden sistnevnte prosjekt var forventet å gi relevante opplysninger og kunnskap om villrein i forbindelse med diskusjonen knyttet til stengt/åpen anleggsvei, anmodet Statkraft 8.5.2014 om at prøveperioden burde forlenges til dette prosjektet ble avsluttet. NVE var enig i at økt kunnskap ville ha betydning for en best mulig avgjørelse i saken, og vedtok at prøveperioden skulle forlenges ut 2018. Denne avgjørelsen ble påklaget av Rogaland Sau og Geit, og behandlet av OED 16.11.2017. OED opprettholdt NVEs avgjørelse med at allmennhetens bruk av Blåsjøveien har vært grundig vurdert flere ganger og at det ikke var kommet frem nye momenter. I sin vurdering påpekte departementet at det er hensynet til villreininteressene som begrunner restriksjonene på allmennhetens bruk av Blåsjøveien.

Konklusjonene fra de to prosjektene som har relevans i denne omgang er:

³ Strand, O. et al. 2011. villreinens bruk av Setesdalsheiene. Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2006-2010. NINA Rapport 694, 143 sider

⁴ Strand, O. et al. 2019. GPS villreinprosjektet i Setesdal-Ryfylke – avbøtende tiltak. NINA Rapport 1457, 111. sider.

NINA rapport 2011-694

- Antall villrein nord for Blåsjø samsvarer med målsettingen i gjeldende driftsplan, mens antall villrein syd for Blåsjø er lavt.
- Lite egnet vinterhabitat sammenlignet med andre villreinområder, og godt vinterhabitat varierer mye lokalt. De beste områdene i Setesdal Ryfylke (SR) er i øst og syd for Roskreppfjorden.
- Ingen tydelig sesongvariasjon i bruk av geografisk atskilte oppholdsområder i SR. Dette skiller seg fra beskrivelser fra 1930-tallet da området syd for Blåsjø og vest for Roskreppfjorden og Svartevannsmagasinet ble beskrevet som kjerneområdet for villrein. Disse områdene har vært lite brukt de senere årene.
- Lite utveksling av rein over øst-vest-aksen ved Blåsjø i studieperioden. Fragmenteringen av villreinområdet gjør at SR fremstår som et todelt og isolert villreinområde.
- På østsiden av Storrassdammen ligger Steinbuskaret som er utpekt som et av fokusområdene for villreinen i SR. Dette er et av de få områdene der reinen kan krysse mellom nord og syd etter etableringen av Blåsjømagasinet.

NINA Rapport 2019-1457

- Oppdemte magasin har stengt tradisjonelle trekkveier for villrein og skapt trange trekkpassasjer (ref. siste kulepunkt over).
- Trekkene som tidligere fant sted i området syd for Blåsjø og vest for Svartevannsmagasinet har i stor grad opphørt.
- Trafikken på anleggsveien til Store Urevatn påvirker reinens bruk av området i betydelig grad. Nærområdene til veien benyttes nesten ikke av reinen i juli-september, men betydelig om vinteren når veien er stengt.
- Det er generelt lave tall for ferdsel til fots eller med sykkel i Blåsjøområder, men ferdselstellingene viser 3-5 ganger høyere aktivitet ved Førrevassdammen enn ved Storrassdammen.

Erfaringer fra prøveperioden 2005-2015(2018)

I henhold til NVEs vedtak 8.2.2005 skulle Hjelmeland kommune disponere to nøkler for utkwittering. NVE skulle få kopi av protokoll for utlån av nøkler etter hver beitesesong. I brev fra Hjelmeland kommune 16.9.2016 opplyste kommunen at de først i 2016 disponerte nøkkel for utlån. Før den tid måtte sauesankere henvende seg til Statkraft for utlån av nøkkel. Denne ordningen ble oppfattet som tungvint.

Uavhengig av hvor nøkkel kunne kvitteres ut, har utlånet vært begrenset. I perioden 2011-2014 ble nøkler lånt ut totalt 16 dager. I 2015 tilsa snøforholdene ikke behov for utlån., og i 2017 ble nøkkel lånt 3 dager i oktober. I 2019 fikk Hjelmeland fjellstyre disponere nøkkel til Veneheia i forbindelse med oppgradering av Beinlei hytta. Alternativt måtte det benyttes helikopter.

NVEs vurdering av allmennhetens tilgang til Blåsjøveien

I prøveperioden 2005-2018 har det årlig blitt kvittert ut nøkkel 3-4 dager til sauesankingslagene. I tillegg fikk Hjelmeland fjellstyre låne nøkkel i 2019 i anledning oppgradering av Beinlei hytta. Dette viser meget liten trafikk på veien.

Allmennhetens begrensning av adgang på Blåsjøveien ble satt ut fra villreininteressene. Allerede under konsesjonsbehandlingen var villreinen tema og Miljøverndepartementet mente at veien skulle stenges for allmenn ferdsel. Forskningsprosjektene på 2000-tallet har konkludert med at området ved Storrassdammen er et svært kritisk område for at villreinen skal kunne trekke nord-syd. Ferdselsstudier viser at menneskelig ferdsel i betydelig grad påvirker villreinens områdebruk⁵. NVE mener derfor ordningen med bom på Blåsjøveien har tjent sin hensikt.

De to forskningsprosjektene på villrein har dokumentert at anleggsveien inn til Store Urar har tilsvarende villreinproblematikk som Blåsjøveien. Forskjellen er at Urarveien nå vurderes å bli stengt for å øke villreinens bruk at nærliggende områder, mens adkomstbegrensningen på Blåsjøveien per i dag ikke kan vurderes å være en begrensning for villreinens bruk av nærområdet.

Forslag til vedtak om permanent bruk av Blåsjøveien

Basert på nyervervet kunnskap og lang erfaring med begrensningen av allmennhetens bruk av Blåsjøveien, vil NVE foreslå at vedtaket fra 5.2.2005 gjøres til en permanent ordning med følgende innhold:

- *Trafikken på Blåsjøvegen mellom Venehei og Storrassdammen vert avgrensa ved hjelp av (noverande) bommar på Venehei og Beinlei.*
- *Bommen på Venehei vert ståande open for ålmenn ferdsle inn til Beinlei i perioden 15. august til 30. september dersom Statkraft SF finn at føretilhøva m.m. tillet dette.*
- *Bommen på Beinlei er stengt for ålmenn ferdsle. Ingen andre enn Statkraft SF og Statnett i driftssamanheng, NVE og andre offentlege etatar i teneste samt eventuelt politi, lege og ambulanse under utrykking kan normalt passera denne bommen. Om det er ønskjeleg med tanke på eventuelle leiteaksjoner eller andre naudsynte utrykkingar, skal lensmennene i Hjelmeland og Suldal kunna disponera nøklar til dei to bommane for bruk i slike tilfelle.*
- *I tilfelle kor det er meldt om sauer i området etter at den ordinære sankinga er over får sauesankarar løyve til å passera Veneheibommen også etter 30. september. Dersom desse sauene vert funne syd for Beinleibommen, kan også denne passerast dersom vér- og snøtilhøve gjer det uforsvarleg å driva sauene langs vegen. All ferdsle i denne perioden skjer på eige ansvar.*
- *Hjelmeland kommune disponerer nøklar til desse bommane for bruk i slike tilfelle. Kommunen er ansvarleg for utlån av desse samt køyreløyve og skal gjeva melding til Statkraft SF, SVR og SNO ved utlån (e-post). Den som lånar nøklar skal kvittera på dette både ved henting og levering og kommunen fører protokoll over utlåna. Kopi av denne vert å senda til NVE til orientering etter kvar beitesesong.*

NVE følger med dette opp OEDs vedtak av 16.11.2017 med en vid høringsrunde med offentlig ettersyn før endelig vedtak fattes.

⁵ Gundersen, V. et al. 2019. Large-scale segregation of tourists and wild reindeer in three Norwegian national parks: Management implications. *Tourism Management* 75, 22-33.
<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2019.04.017>

Annet

NVE er kjent med at Suldal kommune har satt opp en bom ved Gullingen. Forhold knyttet til denne bommen er ikke tema i denne høringen om Blåsjøveien.